

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 11

**SEPEDI LELEME LA GAE (HL)
LEPHEPHE LA BORARO (P3)**

NOFEMERE 2007

MEPUTSO: 100

NAKO: 2½ diiri

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 5.

DITAELO:

1. Lephephe le arotšwe ka dikaralo tše THARO e lego A, B le C
Karolo ya A: Ditaodišo
Karolo ya B: Ditšweletšwa tša tirišano tše telele
Karolo ya C: Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana
2. Bala dipotšišo ka tlhokomelo gore o se hlhlathe.
3. Araba potšišo e **TEE** fela karolong ye nngwe le ye nngwe.
4. Thoma potšišo ye nngwe le ye nngwe letlakaleng la yona.
5. Ngwala ka bothakga le mongwalo wa go balega.
6. Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano goba lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go **rulaganya** le **palobohlatse**.
7. Hlokomela morero le sebopego sa sengwalwa se sengwe le se sengwe go ya ka go fapana ga dinyakwa tša sona.
8. Dingwalwa ka moka di ngwalwe ka Sepedi.

KAROLO YA A: DITAODIŠO

1. Kgetha E TEE ya dihlogo tše di latelago gomme o ngwale taodišo ya botelele bja mantšu ao e ka bago a 350 go iša go a 400.
 - 1.1 Maafrika borwa le lehloyo la semorafe ... Tia di lle.
 - 1.2 Ngwala taodišo yeo go yona o tšweletšago maikutlo a gago mabapi le ditokelo tša bana le basadi go ya ka Molaotheo wa Afrika borwa.
 - 1.3 Re alele dikgopolo tša gago mabapi le bosenyi bja go swana le go bolayana ga baithuti goba barutiši dikolong, go hloriš wa le go katwa ga banenyana ke bašemane le tšhomišo ye mpe ya diokobatši ke tše dingwe tša bohlatše bjo le lego tlhobaboroko le go se šireletšege dikolong ka nageng ya gaborena.
 - 1.4 Phatlalatšo ya dikhontomo mafelong a setšhaba ke maitekelo a go thibela Twatši ya go Bolaya Mašole a Mmele (HIV/Aids). Ahlaahla kgopolo ye.
 - 1.5 Khuetšo ya thelebišene maphelong a bafsa ba sehono.

KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE

2. Araba potšišo E TEE go tše nne tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 180 go iša go a 200.
- 2.1 Feme ya go dira ditulo ya kgauswi le ga geno e phatlaladitše sekgoba sa mošomo kuranteng ya 'Daily Sun' gomme o kganyoga mošomo wo. Romela lengwalo la **boitsebišophelo** o kgopele sekgoba se.
- 2.2 O be o ile go reka thelebišene lebenkeleng la difenešara. Nomoro ya pukwana ya boitsebišo ya gago ya utolla gore ga o sa le Mohumagatšana Tšhileng eupša ke wena Mohumagadi Khupaitjo. Ngwalela hlogo ya kgoro ya tša leago **lengwalo** o tšweletše boipelaetšo bja go nyalwa ke motho yo o sa mo tsebego ntle le thato ya gago.
- 2.3 Ka morago ga go dira dikgopelo tša mošomo wa bongwaledi, o ile wa bitšwa go tla dipotšišotherišanong tša mošomo woo. Efa **pego** mabapi le potšišotherišano yeo o e tsenetšego.
- 2.4 Baithuti ba marematlou sekolong sa geno ba na le moletlo wa bona wa taelano ka Labohlano. O kgopetšwe go fa **polelo** legatong la baithuti letšatšing leo. Re alele polelo yeo.

KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO/TSEBIŠO/MELAETŠA

3. Araba potšišo E TEE go tše tharo tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 100 go iša go a 120.
- 3.1 O na le mangwalo a go otlela le a bohlahli gomme o lemogile gore tikologong ya geno batho bao ba kgonago go otlela dikoloi ga se ba bakae. Bontši bo otlela fela ka ntle le mangwalo a. Ngwala **kwalakwatšo** yeo e nago le maatlakgogedi yeo e tla dirago gore batho ba tle ba ingwadiše sekolong seo o sa tšwago go se bula.
- 3.2 Makgoloago o fetša mengwaga ye masomeseswai ka Sontaga. Thala **poskarata** yeo o mo lakaletšago mahlatsa le mahlogonolo gomme o e romele 'Thobela FM' gore e gašwe lenaneong la 'O gole, o gole'.
- 3.3 Sekolo sa lena se tllile go kgetha maloko a mafsa a lekgotla la baithuti. Tšweletša **maphephetsebiši** go baithuti go phatlalatša molaetša wo. Maphephetsebiši a tšweletše ditaba ka botlalo.

KAROLO YA C: 20**PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100**